

Webinar Energiegemeenschappen 29/01/2024

Webinar Energiegemeenschappen

Introductie

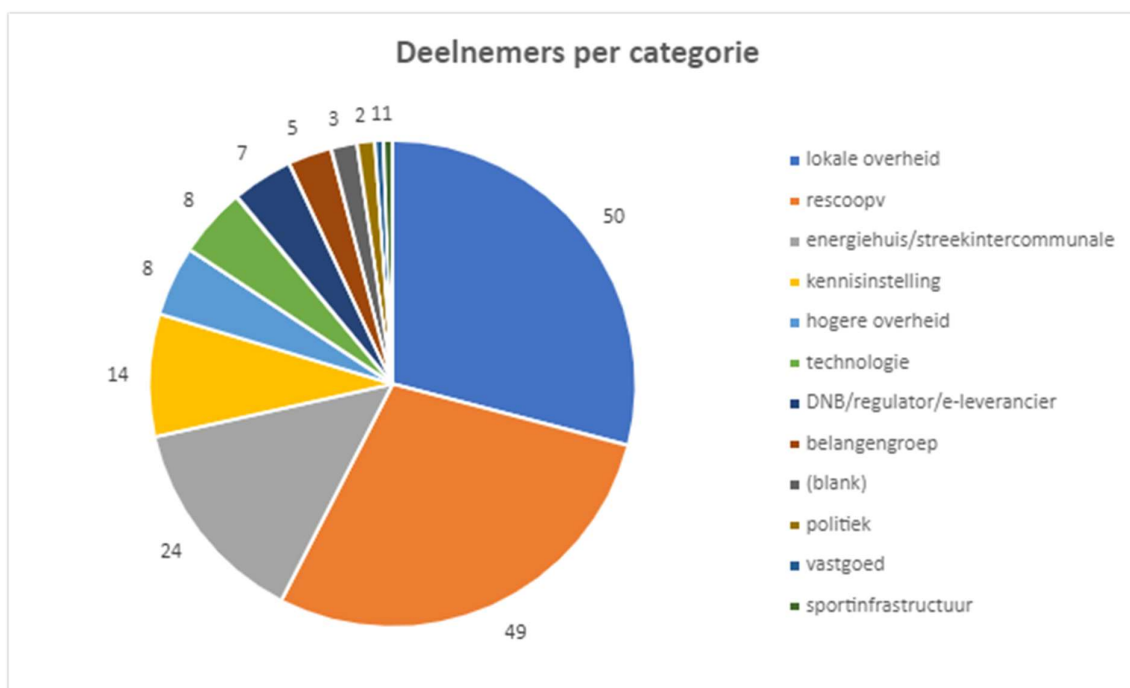
Dit webinar is deel van het takenpakket dat REScoop Vlaanderen uitvoert in opdracht van het VEKA.

De inleiding wordt verzorgd door Hannes Van Gansen, ons voornaamste aanspreekpunt bij het VEKA. Hij wordt gevolgd door Dirk Vansintjan, oprichter van Ecopower en voorzitter van REScoop Europa, die een korte historische schets geeft van de ontstaansgeschiedenis in een Europese context van de **energiegemeenschappen**.

Vervolgens proberen we een zo volledig mogelijk beeld te geven van de stand van zaken op het terrein, door het woord te geven aan al wie vandaag actief en vooral zeer creatief bezig is met energiegemeenschappen: de Vlaamse burgercoöperaties, steden en gemeenten, industrie, landbouworganisaties.

Afronden doen we met een voorstelling van de **Technische AssistentieHub** (TEAH), een vehikel dat in het leven geroepen is door ABB en sinds begin dit jaar actief is. De bedoeling van de TEAH is om vooreerst de ondertekenaars van het LEKP v2.1 bij te staan in al hun initiatieven rond energiegemeenschappen, en anderzijds ook dezelfde ondersteuning aan te bieden aan alle andere organisaties die met een energiegemeenschap een positieve impact willen realiseren op de klimaatdoelstellingen én op het bestrijden van energiearmoede.

Analyse van het deelnemersveld

Inleiding en historisch kader

Hannes Van Gansen (VEKA) – Energiedelen en energiegemeenschappen – van 0:00:48 tot 0:05:18

- Energiedelen is niet nieuw in Vlaanderen, het concept van burger-energie-gemeenschappen bestaat al vele jaren.
- Het concept van energiegemeenschappen vanuit Europa dient enerzijds als verankering en anderzijds als uitbreiding om collectief te investeren in energie, en waarbij winst niet primeert maar wordt herverdeeld.
- Er is heel veel enthousiasme bij verschillende partijen om met energiegemeenschappen aan de slag te gaan: bedrijven, scholen, coöperaties, burgers...
- Waarom energiegemeenschappen:
 - Draagvlak: zorgen dat iedereen sterker betrokken wordt in de energietransitie
 - Meer hernieuwbare energie creëren; incentive om alle daken vol te leggen
 - Samenwerken tussen partijen om vraag en aanbod van energie beter op elkaar af te stemmen
 - Financieel voordeel, al is dat niet het primaire doel, maar wel belangrijk op sociaal vlak
- Velen zijn aan het experimenteren... nu reeds 80-tal actieve energiegemeenschappen volgens VREG, maar er zijn nog veel onduidelijkheden en inefficiënties.
- We komen nu in fase 2 (1 = experimenteren) waarbij we gaan leren uit eerste projecten, goede voorbeelden en bijsturen...

Dirk Vansintjan (REScoop Europa) – Kader en totstandkoming van EG binnen EU – van 0:07:15 tot 0:13:50

- De start voor de herziening van de richtlijnen (directives) werd gegeven in 2013. Enkele energievoöperaties die toen reeds actief waren, werden door EU betrokken bij herziening van energie-richtlijnen. De energievoöperaties hebben bepleit om een gezicht te geven aan datgene wat door burgers op lokaal vlak gebeurt omdat zij een andere speler zijn dan staatsbedrijven of 'for profit' bedrijven.
- Er werden 2 richtlijnen gecreëerd (hernieuwbare energierichtlijn en interne elektriciteitsmarkt richtlijn). Het opstellen van de teksten en het uitschrijven van een definitie voor energiegemeenschappen gebeurde bijgevolg door 2 verschillende teams. Het was dus niet-intentioneel dat er finaal 2 gelijkaardige maar niet-identieke definities voor burger-energiegemeenschappen ontstonden...
- In de laatste onderhandelingen met parlement, commissie en lidstaten werd besloten om de 'lokale energiegemeenschappen' te hernoemen naar 'burger-energiegemeenschappen' omdat het risico bestond dat het concept gekaapt zou worden door bedrijven terwijl het bedoeld was voor initiatieven waar burgers centraal staan, niet voor initiatieven door entiteiten die burgers vertegenwoordigen...
- Als de definitie nu gelezen wordt zonder inleidende teksten (recycles), kan geïnterpreteerd worden dat een burger-energiegemeenschap gevormd kan worden met alleen gemeenten, of alleen bedrijven op bedrijventerrein, maar dat is niet in de geest van de richtlijn.
- Daarom zal in de toekomst op Europees niveau vermoedelijk gepleit worden om in een volgende herziening specifieke definities uit te werken per samenwerkingsverband; initiatieven voor burgers moeten een eigen plaats krijgen en een eigen definitie zodat het concept dat voor burgers werd gecreëerd, niet gebruikt wordt door vb publieke bedrijven.
- Als elk samenwerkingsverband een eigen definitie heeft, dan kan de overheid iedereen op een eigen manier ondersteunen.

Samenvatting van de projecten rond energiegemeenschappen

Jan De Pauw (Ecopower) – Case Eeklo 'Huysmanhoeve' – van 0:14:15 tot 0:23:40

- Windturbine in 2020 gebouwd op publieke grond als samenwerking tussen 2 burger-energiegemeenschappen, Ecopower (50%) en Volterra (25%), en 1 stad, Eeklo (25%).
- Door wijziging vennootschapswetgeving kon geen THV (tijdelijke handelsvennootschap) meer worden opgericht, maar werd de samenwerking contractueel geregeld. Hierbij werd door stad Eeklo beslist om aandeel van 25% naar 1% te brengen én deze 1% participatie om te zetten in 'sociale aandelen' op naam van inwoners in kansarmoede te betrekken. Daarmee is de turbine voor 100% in burgerhanden.
- Dit project creëert een lokale meerwaarde door jaarlijks 5000 MWh energie te produceren voor 2500 gezinnen, waarvan 20 kwetsbare huishoudens die via collectief energiedelen elk gemiddeld een besparing van 240€ per jaar doen. Bovendien worden voor Eeklo, Volterra en Ecopower ook projectinkomsten gerealiseerd.
- Deze meerwaarde is conform met de meerwaarde die burger-energie-coöperaties de afgelopen 11 jaar al realiseerden: Voordeel op energiefactuur, een voordeel dat een veelvoud is van het voordeel op kapitaal dividend; en tijdens crisisjaren is dit voordeel spectaculair omdat burger-energie-coöperaties de energie gewonnen uit zon en wind niet hebben verkocht aan de gasprijzen. Ook op vlak van dienstverlening scoren burger-energie-coöperaties tot 10x beter dan commerciële spelers zoals zichtbaar op de klachtenbarometer van VREG.
- Meerwaarde is mogelijk door aan collectief energiedelen te doen. Bij individueel energiedelen worden (gratis) kWh doorgeschoven tussen individuele aansluitpunten zonder leveringsvergunning. Energieleveranciers die dit verplicht mogelijk moeten maken, maken hiervoor kosten die worden doorgerekend waardoor het voordeel onder druk komt. Hiertegenover staat collectief energiedelen, iets wat mogelijk is sinds 2003, liberalisering van de Europese energiemarkt, waardoor burger-energie-coöperaties een leveringsvergunning konden aanvragen en zo zonder tussenkomst van een commerciële leverancier hun productie bij burgers konden brengen. Voor energiedelen binnen energiegemeenschappen zoals opgezet in context VREG moet een bedrijf worden opgericht, dit is eigenlijk wat burger-energie-coöperaties al succesvol doen sinds 2003.
- De Europese richtlijnen willen burgers aan het stuur en een gelijk speelveld voor burgerinitiatieven waardoor er 3 speelvelden ontstaan, een speelveld voor de overheid, een speelveld voor marktpartijen en een speelveld voor burgers en waarbij centraal de mogelijkheid ontstaat voor gemengde energie-communities. De aandacht van de Vlaamse overheid is vooral naar deze middencirkel gegaan, in plaats van eerst te bouwen aan de basis, het derde speelveld.

- Dit project won de European social innovation award 2023, een geldprijs van 40k€ die gebruikt zal worden om alle eeklose kwetsbare huishoudens te kunnen laten deelnemen. Hiervoor zullen bijkomende coöperatieve projecten moeten worden gerealiseerd.
- Er wordt echter vastgesteld dat de nieuwe regelgeving rond energiegemeenschappen en energiedelen geen enkele extra ondersteuning biedt. Vandaar oproep om, op basis van de ervaringen die vandaag worden gedeeld, deze regelgeving te herevalueren.

Adriaan Brebels (Boerenbond) – Halnet – van 0:26:30 tot 0:34:25

- Project 'Buurtstroom van boer naar burger' betreft realisatie van 450kWp zonnepanelen en 150 kW batterij door 3 partners Halnet cv, Boerenbond en Aug.e en met als hoofddoel de studie van toepasbare verdienmodellen voor de gemeenschap Halnet. Hiervoor werd een subsidie van 75k€ toegekend door Departement Landbouw en Visserij.
- Halnet is een lokale coöperatie met 20tal boeren en 40tal burgers/buren waarbij allen investeren bij boeren en allen voordelen verkrijgen. De meerwaarde is te vinden in goodwill tussen partijen, betere sfeer in de buurt, lagere stroomprijzen voor de buren en minder marktonzekerheid voor de boeren.
- Om op de onbalans of FCR markt te werken moet realtime data beschikbaar zijn en moet realtime gestuurd kunnen worden. Realtime betekent 1 à 3 minuten, digitale meters of AMR meters voldoen hier niet aan. Daarom werd binnen het project nagegaan of een eigen, goedkoop meetsysteem kon worden ontwikkeld. Hierbij werd het LoRa communicatie-protocol geselecteerd en werd een netwerk opgezet over een zone van +/- 2,5km. Realtime bidirectionele metingen worden uitgevoerd en doorgestuurd naar de server met een frequentie van 1 meting per meter per minuut; hiervoor werden LoRa-energiemeters geselecteerd en een LoRa-P1 meter ontwikkeld. Een aantal learnings uit deze metingen zijn de nood aan een MID-meters, aan DC-meters en de onbetrouwbare impact van de cos phi.
- Verschillende mogelijkheden om energiedelen te doen werden met elkaar vergeleken.
- Er werd geëxperimenteerd met day-ahead marktprijzen door batterijen op te laden wanneer prijzen laag waren en door te injecteren wanneer prijzen hoog waren. Hieruit bleek dat er heel weinig ruimte over was om de investering van de batterij te verantwoorden. Bovendien werd men ook geconfronteerd met een onvoorziene extra kost tgv capaciteitsoverschrijding tgv gebruik van de batterij.
- Ook energiedelen met Fluvius werd toegepast, hierbij werd men geconfronteerd met kosten die de energieleverancier aanrekent en die pas heel laat meegedeeld worden door Fluvius (einde van de maand na de maand waarop betrekking) en bovendien worden deze pas heel laat gefactureerd.
- Met de aanbevelingen in dit project werd een Europese prijs gewonnen die in januari 2024 werd uitgereikt.

Bart De Bruyne (Klimaan) – Energiedelen in een sociale woonwijk – van 1:05:30 tot 1:15:05

- Samenwerking stad Mechelen, Klimaan en sociale huisvestingsmaatschappij Woonland om energiedelen in een sociale woonwijk met sociale huurders op te zetten.
- Het doel is groene en betaalbare energie voor iedereen, waarbij overproductie van kleinere prosumenten zinvol kan worden vermarkt, gecombineerd met een sociale doelstelling om de meest kwetsbare groepen in de maatschappij te beschermen tegen energiemarktschokken.
- In 2022 gestart met 70 wooneenheden, 730 pv-panelen, goed voor een jaarlijkse opbrengst van 262MWh en gefinancierd met 250k€ burgerkapitaal. In 2024 wordt het project uitgebreid met 129 wooneenheden, 1086 pv-panelen met een jaarlijkse opbrengst van 460MWh en gefinancierd met 450k€ burgerkapitaal.
- De sociale woningen waar de zonnepanelen worden geplaatst kunnen genieten van de zonne-energie en het overschot kan worden gedeeld met 4x zoveel sociale huurders die zo toegang krijgen tot goedkope energie, energie aan kostprijs waarop minimale winst wordt gemaakt, beperkt tot een vergoeding aan de financierders.
- Het delen met de sociale huurders zal even worden stilgelegd omwille van een aantal uitdagingen bij een pilootproject.
- Enerzijds zijn er heel wat administratie en operationele obstakels, maar deze worden systematisch weggewerkt (waar een wil is, is een weg).
- Anderzijds zijn er ook een aantal 'financiële tegenslagen' naar boven gekomen die moeilijker op te lossen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de plots afgeschafte pv-subsidie na indiening van de bestekprijzen (60k€), het btw-tarief dat 6% is voor verkoop van energie, maar 21% voor energiediensten, en tot slot, de killer van de business case, zijn administratietarieven die worden aangerekend door energieleveranciers, gemiddeld 100€ per EAN per jaar om amper een dienst te moeten leveren. Waar de volledige investering van de installatie, inclusief onderhoud, facturatie, monitoring... gerealiseerd wordt voor een bedrag van 700k€ zou een bedrag van 2 miljoen euro betaald moeten worden aan energieleveranciers. Dit bedrag lijkt compleet in onbalans tov het investeringsbedrag.
- En tot slot is er een derde obstakel, het wantrouwen bij sociale huurders die ervaren dat ze finaal altijd aan het kortste eindje trekken omdat ze slechts beschikken over zwakke belangengroepen die hen verdedigen. Ze geloofden niet dat het systeem van een energiegemeenschap ten voordele van hen kon werken. Het is jammer om finaal tot de conclusie te moeten komen dat ze inderdaad gelijk hebben.
- De goede wil van sterkere marktspelers wordt beperkt door angst (risico-inperking) en profit seeking. REScoops dekken investeringsrisico maximaal in om zelf te overleven, energieleveranciers streven winstmaximalisatie na en rekenen alle kosten door per partij en niet op andere burgers, bij de overheid wordt dan weer geen vrijstelling gegeven voor vb netkosten binnen gebouwen omdat iedereen moet bijdragen aan de collectieve infrastructuur...

- Hoofdvraag is wie voor de sociaal kwetsbare groepen zal pleiten in Europa, in België om hen mee te laten profiteren van de energietransitie.
- Oproep om de systeemfouten te corrigeren die kleine partijen uit de markt zetten.

Esther Jehaes (Stad St Niklaas) – Lokale energiegemeenschap van complementaire profielen – van 0:37:50 tot 0:46:26

- Uniek door mix van profielen: scholen, zorginstellingen en bedrijven. In de toekomst zullen ook burgers kunnen aansluiten. Bedoeling is dat de gemeenschap steeds groter wordt.
- Het uitgangspunt was dat energiedelen interessant is wanneer de ene produceert als de andere behoefte heeft, maar daar gaan een aantal uitdagingen mee gepaard.
- De energiegemeenschap heeft energiedelers met overschot aan zowel dak als aan vraag, met complementaire verbruiksprofielen en met compatibele tarieven (hoogste injectievergoeding +/- 10ct; laagste afnameprijzen +/- 16ct; dus marge van +/- 6ct).
- Voor alle geïnteresseerden is uitgezocht wanneer deelname aan de energiegemeenschap nuttig is.
- Als vehikel van de gemeenschap werd een private vzw opgericht om te voldoen aan de voorwaarden van 'EG voor burgers'. De vzw zal instaan voor de facturatie en de opvolging, waarbij beslissingen worden genomen door de stichtende leden in de RvB, draagvlak wordt gecreëerd door de stad vanuit de AV en energiedelen mogelijk is voor toetredende leden (pioniers). De stichtende leden zijn koepelverenigingen die de belangen behartigen van alle sectoren. Bedoeling om een lichte structuur op te zetten waardoor toe- en uitreden eenvoudig mogelijk is. Initiatief is opgestart vanuit de stad St Niklaas en zowel juridisch als technisch door de stad ondersteund, maar bedoeling dat vzw zelfstandig zal werken van zodra die operationeel is.
- Wordt beschouwd als project met groeipotentieel waarbij het energiedelen niet het hoofddoel is, maar wel het zoveel mogelijk implementeren van pv en andere installaties (vb laadinfrastructuur, elektrische deelwagens...) evenals motor voor sociaal energiedelen.
- Er is in januari 2023 gestart met een oproep, met de geïnteresseerde partijen zijn een aantal workshops gedaan om de scope van de energiegemeenschap te bepalen, om het geheel juridisch correct te organiseren en om een financieel model op te stellen. Er werd gezocht naar stichtende leden die intussen bij elkaar zijn gebracht en er werd een ruling aangevraagd bij de BTW-administratie om te vermijden dat niet-btw-plichtige scholen voor bepaalde activiteiten btw-plichtig zouden worden.
- Planning is dat op 01/04/2024 gestart kan worden met energiedelen en dat extra partijen toegelaten kunnen worden vanaf 01/07/2024.
- De statuten zijn zo ruim mogelijk opgesteld om met de vzw ook andere activiteiten te kunnen realiseren naast energiedelen. Daarom werd in de statuten niets vermeld over energiegemeenschappen, maar werd dit opgenomen in het intern reglement.

Luc Vandamme (Brupower) – De Brusselse burgerenergiecoöperatie – van 0:47:45 tot 0:54:25

- Betreft project geïnitieerd vanuit de VME van een appartementsblok in Schaarbeek gebouwd in 1959 met 113 appartementen, een groot dakoppervlak en beperkte financiële middelen.
- Het bestuursorgaan van deze VME is een jong, dynamisch, ecologisch- en milieubewust team.
- Vraag werd gesteld aan Brupower om op te treden als energiegemeenschap voor het volledige gebouw, om maw pv te plaatsen op het dak, om de elektrische energie van de WKK te kopen en om de opgewekte stroom te verdelen onder de gemene delen en de bewoners.
- Financiering van de installatie zal voor 40% met eigen kapitaal uitgevoerd worden en voor 60% met vreemd vermogen dat via het Brussels Gewest wordt gegarandeerd.
- De opbrengsten komen uit de verkoop van elektriciteit van de installatie aan aandeelhouders binnen het gebouw, aan aandeelhouders buiten het gebouw en uit groenestroomcertificaten van 70€/MWh (enkel nog in Brussels Gewest). De opbrengsten worden gebruikt voor dividenden en naar activiteiten van Brupower.
- De elektriciteit zal verkocht worden aan de deelnemers aan 14,00 c€/kWh verhoogd met 6,94 c€/kWh voor de distributie, waardoor de totale prijs 20,94 c€/kWh is en daarmee lager dan het sociaal tarief. In Brussel worden geen distributiekosten aangerekend wanneer stroom binnen een gebouw wordt verdeeld; in Vlaanderen is deze kost +/- 20,00 c€/kWh (dus evenveel als de totale prijs in Brussel).
- Meer dan 50% van de eigenaars zijn ingestapt in het project.

Paul Robbrecht (POM Antwerpen) – Energiegemeenschap HIW Terbekehof Wilrijk – van 0:56:00 tot 1:04:30

- Terbekehof is een bedrijventerrein in het zuiden van Antwerpen.
- POM Antwerpen handelt als facilitator bij het stimuleren en ondersteunen van hernieuwbare energieprojecten in Antwerpen.
- Op het bedrijventerrein is een actieve bedrijvenvereniging HIW (Handel Industrie Werkt) aanwezig waarmee het traject van de energietransitie is ingezet. Er werd een warmtenet aangelegd met bronwarmte afkomstig van de huisvuilverbrandingsoven.
- Door POM Antwerpen is een traject gefinancierd om de mogelijkheden van energiedelen op het bedrijventerrein uit te werken.
- Het traject werd begeleid door TransitionStories en SWECO en in oktober 2021 werd gestart met een aantal infosessies naar de bedrijven en een enquête. Daaruit bleek een vraag naar mogelijkheden van energiedelen.
- Data werd verzameld bij de partijen die wilden meestappen in het verhaal, energieprofielen werden opgesteld en workshops werden georganiseerd om een aantal topics te bespreken (vorm van energiedelen, juridische constructie, business case...) De energiegemeenschap is actief sinds maart 2023. Er werd gekozen voor een energiegemeenschap van burgers via de bestaande vzw HIW waarvan de activiteiten werden uitgebreid met die van een energiegemeenschap.
- Het business model bestaat erin het overschot na zelfverbruik te delen met de energiegemeenschap. Fluvius deelt overzicht van de gedeelde kWh in de tweede helft van de maand volgend op de productiemaand. Die kWh worden dan verrekend via de energiegemeenschap waarbij een marge wordt bepaald op basis van de energiecomponent op de tariefkaarten van de 4 grootste commerciële spelers. Er wordt een kost afgehouden voor het beheer van de energiegemeenschap.
- Sinds 30/03/2023 is de energiegemeenschap aangemeld bij Fluvius en bij de VREG en werd een platform ontwikkeld waarbij alle verbruiken en gegevens gemonitord kunnen worden.
- In 2023 werd 165 MWh gedeeld op 3 EAN nummer, dus ook kleinschalig gestart, maar met de bedoeling om op te schalen in 2024 (6 à 10 extra EAN, laadinfra...).

Freddy Van Santfoort (Burgercoöperatie Noordlicht) – Titularisdelen in Londerzeel – van 1:15:57 tot 1:22:30

- In 2022 werd het vernieuwde energiedecreet gebruikt om de doelstellingen vooropgesteld door de gemeente Londerzeel (LEKP, burgemeesterconvenant, gemeentelijk KlimaatActiePlan) te realiseren.
- Er werd een inventaris gemaakt van alle (35) gemeentelijke gebouwen met sterk uiteenlopende bestemmingen. Van deze gebouwen werd een eerste screening gedaan mbt potentieel voor pv. Op basis van jaar/maandverbruiken, werd een aftoetsing gedaan met de gemeente, en werd finaal een selectie gemaakt van 5 gebouwen en 2 kerken waarvoor het concept van titularisdelen mogelijk zou zijn.
- Op de 5 gebouwen werd eind 2023 156kWp zonnepanelen geplaatst. Bij de kerkgebouwen moeten eerst andere werken worden uitgevoerd.
- Voor de 5 gebouwen wordt het volledige pakket geproduceerde stroom verkocht aan de gemeente voor een bedrag van 103€/MWh waarmee dus wordt afgestapt van de traditionele aanpak waarbij enkel zelfverbruik wordt aangerekend. Om na te gaan of dit voor de gemeente rendabel was, werd uitgegaan van een basisscenario waarbij enkel het directe verbruik van de deelnemende gebouwen in rekening werd gebracht en waarbij teruglevering via de energieleverancier van de gemeente verliep. Hier wordt dus geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die door het vernieuwde energiedecreet mogelijk werden. Dit scenario bleek rendabel voor de gemeente. Daarna werd gekeken of verder geoptimaliseerd kon worden via het vernieuwde energiedecreet, meer bepaald, het titularisdelen. Er werden een aantal eenvoudige simulaties gemaakt omdat weinig data beschikbaar was, en daaruit bleek dat dit marginaal interessanter was dan het basisscenario.
- Voor gemeenten, die een voorbeeldfunctie hebben, is het versnellen en ondersteunen van de energietransitie belangrijker dan het financieel voordeel. Daarom werd dit project met titularisdelen gerealiseerd ondanks de marginale extra financiële winst. Verdere elektrificatie zal een voortdurende aanpassing van de spelregels van het titularisdelen vragen, de coöperatie Noordlicht zal de gemeente ondersteunen in het optimaliseren van de verdeelsleutels. En tot slot wil de gemeente dit titularisdelen in de toekomst gebruiken in de strijd tegen energiearmoede. Hierbij wordt de bedenking gemaakt zoals eerder door een andere spreker dat er nog heel wat obstakels zijn wanneer het om energiedelen met gezinnen en kleine gedeelde volumes gaat.

Ine Pertrey (Stad Roeselare) – LEEWAY Interreg project van 1:24:05 tot 1:28:00

- LEEWAY = LEading coopErAtion toWARds energy communities policies tackling energy povertY
- Doel van het project (waarin Roeselare partner is) is het bevorderen van de uitrol van een energiebeleid voor de invoering van hernieuwbare energiegemeenschappen. Het project is opgestart in maart 2023 en loopt tot februari 2027, dus 4 jaar. Er zijn 7 partners uit 5 verschillende landen.
- Het project bestaat uit 2 niveaus, een Europees niveau en een lokaal niveau.
- Op Europees niveau werd tijdens het eerste jaar vooral ingezet op het delen van kennis en ervaring tussen verschillende regio's via het opzetten van studiebezoeken, via een beleidsanalyse tussen de verschillende partnerlanden en via internationale workshops. In een tweede fase zal worden gestart met het identificeren van goede praktijkvoorbeelden waarmee elke partner dan in zijn eigen streek aan de slag kan. In deze tweede termijn van het project worden ook werkgroepen opgezet waarbij lessen getrokken zullen worden uit de praktijkvoorbeelden, dit als suggestie naar het beleid toe.
- Op lokaal niveau heeft elke partner een beleidsinstrument waarop gewerkt zal worden, voor Roeselare is dat het warmtetransitieplan. Er werd een warmte transitie kaart uitgewerkt waarop de meest optimale oplossing voor transitie naar duurzame warmte wordt weergegeven. Sommige zones zijn geschikt voor een collectieve oplossing (warmtenet, beo-veld...), voor andere zones zijn individuele trajecten meer aangewezen en voor nog andere zones is verder detailonderzoek nodig. Binnen het project wordt nagegaan of en op welke manier energiegemeenschappen hierin een rol kunnen opnemen.
- Project is pas gestart, er zijn dus nog geen resultaten beschikbaar.

Reindert De Schrijver (Pajopower) – Energiedelen Sportcentrum Ternat – van 1:28:20 tot 1:34:20

- Op het dak van het zwembad is een installatie van 190kWp geplaatst en is er nog ruimte voor een uitbreiding van 190kWp. Het eigen verbruik van de bestaande installatie is 70%, de overige stroom wordt geïnjecteerd. Pajopower verkoopt de verbruikte stroom aan Farys die uitbater is van het zwembad. De niet verbruikte stroom wordt door Pajopower verkocht aan hun e-leverancier.
- Eind 2022 werd vanuit de gemeente de vraag gesteld naar bijkomend pv-vermogen om aan energiedelen te doen voor het gemeentehuis (interessant verbruiksprofiel met koeling in zomer) en het cultuurcentrum. Hiervoor zou vrije oppervlakte op het dak van het zwembad gebruikt kunnen worden via titularisdelen.
- Eerste voorstel was om beide installaties gescheiden te houden, dus stroom van installatie 1 wordt gefactureerd aan Farys voor stroomverbruik van het zwembad, stroom van installatie 2 wordt door Pajopower verkocht aan gemeente voor gemeentehuis en cultuurcentrum.
- Dit voorstel werd niet verder doorgevoerd omdat Pajopower geen actieve afnemer is op de locatie waar de installatie is gerealiseerd, een voorwaarde in het energiedecreet voor energiedelen. Men zou afnemer kunnen worden door daar laadpalen te plaatsen, maar ook dat bleek niet zo eenvoudig te organiseren.
- Finaal zijn beide installaties gerealiseerd door Pajopower en wordt alle geproduceerde stroom verkocht aan Farys. Farys blijft hiermee uitbater en dus verbruiker van het zwembad, organiseert energiedelen met gemeentehuis waarvoor zij factureren aan de gemeente, en de restinjectie wordt verkocht aan de e-leverancier van Farys.
- Farys stuit op een aantal juridische bedenkingen waardoor Pajopower in deze constructie is geduwd. Hiermee wordt de rol van de burger-energie-coöperatie Pajopower geminimaliseerd en gaat de meerwaarde die burger-energie-coöperaties brengen, verloren.
- Deze bedenkingen van Farys betreft 1) het opzetten van een rechtspersoon voor het opzetten van een energiegemeenschap, 2) bedenkingen bij de BTW-verhaal, en 3) de combinatie met derdepartijfinanciering maakt het ook niet makkelijk.

Stéphanie Lieten – oPEN LAB / Stebo / Stad Genk – van 1:34:42 tot 1:43:08

- Europees project met 32 partners en projectleiding door VITO waarbij er 3 'living labs' zijn, in Genk, Pamplona (Spanje) en Tartu (Estland).
- Doel is onderzoeken hoe een positieve energiewijk ontwikkeld kan worden in een bestaande woonwijk en welke inspanningen hiervoor nodig zijn (technisch, financieel, juridisch en sociaal). Er wordt concreet aan de slag gegaan met 2 aaneengrenzende wijken in Genk, Tuinwijk Waterschei en Nieuw Texas, samen +/- 1200 wooneenheden waarin alle woonsegmenten zijn vertegenwoordigd (privé-eigendom, privé-huur, sociaal-huur). De inkomens van de deelnemers in de wijk zijn de laagste in Genk, deze gezinnen zijn dus heel gevoelig aan de energieprijsstijgingen en hebben een hoger risico om in energie-armoede terecht te komen.
- Project bestaat uit 35 testwoningen en dus uit 35 gezinnen. In de wijk Waterschei moeten de eigenaars van de woningen de woning warmtepompklaar zetten, dus isoleren en verwarming op lage temperatuur voorzien, terwijl VITO met onder andere oPEN Lab middelen technieken voorziet, dus lucht-water warmtepompen, zonnepanelen, ventilatie-systemen, batterijen en technologie voor datacommunicatie. In de wijk Nieuw-Texas zal de Limburgse woonmaatschappij 'Wonen in Limburg' investeren door te isoleren met gevel- en dakelementen. Ook hier voorziet VITO met oPEN Lab middelen de technieken en individuele / collectieve energieboxen die buiten aan de woning toegankelijk zijn.
- Ondanks dat hetzelfde concept 35 keer identiek wordt toegepast, zien we toch belangrijke verschillen voor de bewoners op de energiefactuur. Waar de privé-eigenaar of privé-huurder de stroom van de zonnepanelen gratis kan gebruiken, kan de sociale huurder dit niet. De meest kwetsbare groep krijgt dus de hoogste energiefactuur.
- Ook is er een verschil tussen individuele en collectieve energieboxen. Bij de individuele energiebox wordt het EAN nummer van de woning gebruikt en komt de productie van de zonnepanelen dus achter de meter en kan daarmee (deel van) het huishoudelijk verbruik worden gedekt. Bij een collectieve energiebox wordt een nieuw EAN nummer geactiveerd waarop alle zonnepanelen worden aangesloten en kan het huishoudelijk verbruik níet worden gedekt omdat dat verbruik achter de meter van de woning staat. Bewoners die een collectieve energiebox kregen zijn hierdoor benadeeld tegenover bewoners die een individuele energiebox kregen. VITO denkt na over een compensatie.
- Omdat een positieve energiewijk meer stroom produceert dan hij verbruikt, wordt energieproductie opgedreven. In Nieuw Texas worden zonnepanelen, wijkbatterij en laadinfrastructuur geïnstalleerd, ook worden verschillende co-creatie sessies georganiseerd met de wijkbewoners om 'koppelkansen' te identificeren (= gemeenschappelijke wasmachines, droogkasten...). Daarnaast investeert ook de stad Gent in de wijk met 2 zonnepaneelwanden die worden ingevuld met een kunstproject waarbij een visueel beeld op de zonnecellen geprint zal worden.
- Gezien de vele ambities lijkt het evident dat met een energiegemeenschap aan de slag wordt gegaan, dit om de geproduceerde energie op een rechtvaardige

manier te verdelen zodat deze een vermindering betekent voor de energiefactuur van alle bewoners en die een incentive geeft om anders met energie om te gaan in de energietransitie. Daarnaast moet dit ook voor alle investeerders interessant en aantrekkelijk zijn om op niveau van een wijk energieprojecten te ontwikkelen.

- Oproep om samen met VITO en stad Genk om een energiegemeenschap op poten te zetten.

Peter Devlieger (Zonnewind) – Burenwerf door Klimaatwerf – van 1:43:37 tot 1:49:30

- Klimaatwerf is dienstenplatform van energiecoöperaties Zonnewind en ZuidtrAnt dat burgers, overheid en lokale bedrijven ondersteunt bij hun energietransitie.
- Burenwerf heeft focus op het LEKP en de actieplannen van lokale overheden waarbij burgers centraal staan als deel van een lokale gemeenschap.
- Het doel is om enerzijds individueel de warmtevraag te laten dalen, de overige warmtevraag te verduurzamen, kwaliteit en kostprijs van de renovatie te verbeteren en groene stroom opwekken. Daarnaast wordt ook gezocht naar collectieve oplossingen zoals zonnepanelen, duurzame mobiliteit, collectieve warmteoplossingen. Tot slot wordt er ook ondersteuning gegeven aan de lokale overheid om vergroening en onthardingsprojecten te realiseren.
- Voorbeeldproject 'Bloemenwijk Zoersel' voor andere wijken in de gemeente. Dit project betreft 28 straten, 1163 woningen, 2825 inwoners met een geïnstalleerd vermogen van 1384,2 kWp over de 313 bestaande PV-istallaties.
- Project met een topdown-aanpak dat vanuit de gemeente en haar partner aan een wijk wordt aangeboden en waarbij geprobeerd wordt om de wijk te overtuigen om maatregelen te nemen. Daarnaast worden ook bottom-up initiatieven opgestart waarbij vanuit de burgers wordt geprobeerd om hetzelfde resultaat te bereiken.
- Er zijn 2 mogelijke coöperatieve investeringen geïdentificeerd: een school en een OCMW-flatgebouw. Vanuit de coöperaties zou geïnvesteerd worden in PV-installaties, 1 laadpaal per site en 2 deelwagens. De geproduceerde stroom zal in de eerste plaats verbruikt worden door de school en door de gemeenschappelijke delen van het flatgebouw en door de laadpalen; de niet verbruikte stroom zou via energiedelen aangeboden worden aan bewoners in de wijk, aan investeerders, en indien er nog overschot is, aan grote lokale afnemers.
- De hindernissen werden eerder al benoemd: een onzeker business model, wegvallen subsidie voor zonnepanelen, kosten energieleverancier voor energiedelen, communicatie vanuit de overheid mbt digitale teller, GDPR waardoor geen efficiënt contact kan worden genomen met de eigenaars van PV-installaties om energiedelen te kunnen opzetten...
- Tot slot, burgers in een energie-coöperatie kijken op een andere manier naar de energietransitie dan burgers die geen vennoot zijn in een energie-coöperatie... de eerste groep handelt vanuit motivatie, de tweede groep vanuit een standpunt 'what's in it for me'.

Sophie Loots (Burgercoöperatie ZuidtrAnt) – Energiegemeenschap Schoten – van 1:50:00 tot 1:58:45

- Een energiegemeenschap is veel meer dan louter 'energiedelen'. ZuidtrAnt heeft partnerschappen afgesloten met gemeentes om de doelstellingen van het LEKP te realiseren. Hiervoor worden infosessies opgezet, renovatiebegeleiding en advies gegeven, groepsaanbod hernieuwbare energie en isolatiemaatregelen georganiseerd, en burentrajecten opgestart.
- Energiedelen met LB Schoten wordt georganiseerd zonder bijkomend vehicle maar vanuit de bestaande energiegemeenschap ZuidtrAnt.
- Er zijn 4 pv-installaties op de gemeentelijke gebouwen, 2 in eigendom van de gemeente, 2 in eigendom van ZuidtrAnt. De stroom die niet lokaal wordt verbruikt, wordt gedeeld met andere gemeentelijke gebouwen, maar ook met andere partijen zoals jeugdverenigingen... de optie voor meerdere deelnemers moet open blijven.
- Energiedelen is veiliger voor terugverdienen van een investering dan de variabele injectievergoeding.
- Dankzij deelname in een Europees project konden een aantal begeleidende documenten worden opgesteld om zelf aan de slag te gaan. Deze documenten kunnen opgevraagd worden bij ZuidtrAnt of REScoop.
- De complexe facturatie-stroom tussen energiedelers kan ondervangen worden door gebruik te maken van een bestaand platform dat in Brussel reeds wordt gebruikt, WeSmart.
- Bottlenecks
 - WeSmart platform kan API's uitlezen met het Fluvius platform, maar AMR-meters worden niet uitgelezen in het Fluvius platform. WeSmart is in overleg met Terra omdat bij hen AMR meters wél uitleesbaar zijn.
 - Er worden heel hoge kosten aangerekend door commerciële energieleveranciers; bij VEB zijn die meerkosten lager, maar dan nog zijn er grote verbruikers nodig om voordeel te realiseren, met kleine verbruikers lukt dit niet.

Dominiek Vandewiele (Leiedal) – Technische Assistentie Hub voor Energiegemeenschappen - van 1:59:00 tot 2:12:00

- TEAH staat voor 'Technische Assistentie hub voor Energiegemeenschappen' en heeft als doel technische assistentie aanbieden aan gemeenten, OCMW's en alle partijen die het initiatief nemen om activiteiten van energiegemeenschappen op te starten en op te schalen, dit via trajectbegeleiding (dus geen trekkende rol). Concrete doelstellingen zijn het activeren van 1 project per 500 burgers, het realiseren van een investeringshefboom van 1:10 en het tegengaan van energiearmoede.
- Vlaanderen wil lokale besturen aanzetten tot een actiever klimaat- en energiebeleid en heeft daarom een LEKP (Lokaal Klimaat en Energiepact) uitgewerkt waarin enerzijds 'algemene doelstellingen' en anderzijds 4 'werven' worden gedefinieerd (laten we een boom opzetten; verrijk je wijk; elke buurt deelt en is duurzaam bereikbaar; water, het nieuwe goud). Er bestaan intussen 3 versies, v1.0, v2.0 en v2.1, met toenemende middelen en toenemende ambities.
- Voor werf 2 (verrijk je wijk) was de ambitie in v2.0 om 18kWp per 500 inwoners coöperatieve hernieuwbare energieprojecten te realiseren; in v2.1 werd dit opgetrokken tot 36kWp. Bijkomend werd de ambitie geformuleerd om de toegang tot de activiteiten van een energiegemeenschap te operationaliseren voor 1 op 500 inwoners, om een renovatietraject op maat aan te bieden voor 50 inwoners per 1000 inwoners en om een wijkverbeteringsproject met collectieve renovatie op te zetten.
- Vlaanderen ondersteunt de implementatie van LEKP v2.1 via verschillende initiatieven waaronder de Technische Assistentiehub energiegemeenschappen; Vlaanderen geeft hiermee uitvoering aan de Europese hernieuwbare energie richtlijn.
- Energiegemeenschappen zijn enerzijds 'entiteiten', anderzijds 'activiteiten'. Mogelijke activiteiten zijn 'energie produceren', 'energie opslaan', 'oplaaddiensten', 'energiedelen', 'energiediensten'...
- Het doel van de energiegemeenschappen is het creëren van een gelijk speelveld voor individuele actieve gebruikers, huurders, appartementbewoners, mensen in energie-armoede... iedereen moet kunnen deelnemen in de energietransitie via collectieve energiegemeenschappen. Trajectbegeleiding: er zal gestart worden met heel veel ideeën, de sterkste ideeën zullen evolueren naar een aantal concepten, en enkel de meest haalbare concepten zullen pilootprojecten worden.
- Lokale besturen staan centraal, initiatiefnemers kunnen dus niet rechtstreeks naar TEAH's; trajectbegeleiding wordt georganiseerd vanuit 12 TEAH's waarbij de (momenteel) 89 LEKP 2.1 gemeenten trekkingsrecht op trajectbegeleiding krijgen. De andere gemeenten kunnen ideeën aanmelden.
- Dit project dient niet om knelpunten op te lossen of om het beleid te herschrijven, er wordt gewerkt met de regelgeving die er is.
- De uiteindelijke begunstigden zijn niet de energiehuizen of de lokale besturen, het zijn de initiatiefnemers die activiteiten in energiegemeenschappen organiseren.